THE HOLY NEW FRIDAY - THE HISTORY OF A CHURCH IN BUCHAREST

Claudiu Cotan
Senior Lecturer, PhD., "Ovidius" University of Constanţa

Abstract: The city of Bucharest has in its history many churches which today no longer exist, but on whose foundations another was built. One of these churches is the Holy New Friday, built around the North Station. In this study I will present the history of a church built in the middle of the nineteenth century by one of the greatest merchants in Bucharest. The testimony that he left to his death proves the care he has shown to his church. This church not exists today, but its history was continued by the imposing church which we see today.

Keyword: church, history, marchant, testimony, priest, property

Orice locaş sfînt reprezintă legătura văzută a omului cu Dumnezeu, locul în care înălţăm rugăciuni, în care aducem mulţumiri iubirii şi grijii pe care Dumnezeu ne-o arată chemîndu-ne să ne apropiem cu mai multă nădejde de El. În biserici sălăşlueşte Dumnezeu aşteptîndu-ne. Printre documentele din Arhiva Naţională am întîlnit şi cîteva pagini care prezintă istoria unei biserici din Bucureşti, un locaş sfînt care acum nu mai există, dar a cărei istorii a fost dusă mai departe de bisericile care au fost zidite de-a lungul deceniilor în acelaşi loc. Istoria acestei biserici a început în anul 1853, cînd un negustor grec Nicolae Eftimiu, însufleţit de gînduri nobile şi fiind aprins de rîvna de a clădi o biserică, a trimis mitropolitului două cereri, una semnată de el, iar cealaltă de credincioşii din marginea Bucureştiului, din zona actualei Gări de Nord. Credincioşii cereau să se ridice o biserică nouă, primind cu bucurie ajutorul negustorului Eftimiu, cel care avea mijloacele materiale şi terenul pe care urma să fie construit sfîntul locaş la Bariera Uliţei Tîrgovişteі[1].

Nicolae Eftimiu s-a născut în Grecia în 1812, iar în pomelnicul din 1864, păstrat în biserica ctitorită de el, erau trecute mai multe nume de greci, care erau cu siguranţă rudele sale. După tradiţia ortodoxă, care acordă un respect special ctitorilor sfintelor locaşuri, chipul său a fost pictat în biserica pe care a construit-o, fiind prezentat cu înfăţişarea tipică a negustorilor greci din aceea vreme. Ajuns în Ţara Românească, la Bucureşti, s-a căsătorit cu Florica, fără a avea însă urmaşi. Tînărul Eftimiu s-a implicat treptat în afaceri de amploare, obţinînd venituri importante din vînzarea de cereale, din închirierea de terenuri pentru oierit, din vînzarea de fîn, comerţul cu animare şi administrarea de cîrciumi. Numeroasele călătorii făcute în diferite judeţe pentru a-şi conduce afacerile i-au şubrezit însă sănătatea, de aceea la numai 36 de ani şi-a făcut primul testament. Cel de-al doilea testament la încheiat la 1 decembrie 1858, document care a rămas valabil pînă la moartea sa.

La 15 mai 1848, negustorul Nicolae Eftimiu cerea Sfatului orăşenesc dreptul să-şi acopere casele din Ulița Tîrgoviştei cu olane. Treptat numele său a început să apară într-o serie de tranzacţii comerciale importante. Astfel, în 1852 a închiriat o casă de pe moşia Grozăveşti, proprietatea Mănăstirii Sfîntul Sava, pentru care a plătit embatic lui Adam Atanasiu. De altfel, afacerile negustorului grec erau făcute în zone din preajma Bucureştiului, în Ghencea, Clinceni şi Grozăveşti, fiind arendaş de moşii şi păduri, dar şi negustor en gros de lemne. Treptat şi-a extins afecerile, iar în 1852 a cumpărat moşia Foreti a lui Ion C. Rusett, cu 40 de pogoane cu vie aflată pe marea moşie Grozăveşti, pentru care plătea embatic Mănăstirii Sfîntul Sava, dar primea în schimb şi dreptul de comerţ cu vin şi rachiu. Moşia era situată la

[1]Arhiva Naţională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 73.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

intrarea în București, în preajma Podului de Pământ – Calea Plevnei. Eftimiu a cumpărat și hanul de pe moșia Grozăvești, pe care în 1859 l-a dăruit ctitoriei sale, biserica Sfînta Vineri Nouă.

Eftimiu a arendat, în anii 1849-1852, de la Zinca Mihălceasca moșia acesteia de pe Sabar, ce se găsea lîngă satul Bragadiru, încheind un nou contract în anii 1852-1856 și pentru moșia Clinceni, pentru care a primit și dreptul de a exploata pădurea care se găsea pe această moșie. Pentru o perioadă a fost arendaș al moșiei Giulești, pe care a închiriat-o pentru pășunat ciobanilor care-i plăteau taxele în bani, miei, lînă și brînză. Din pădurea acestei moșii vindea lemne de foc la depozitul său din București. Împreună cu doi apropiați a luat în arendă și moșia spătarului Grigore Cantacuzino din județul Ilfov. Cei trei negustori exploatau pădurea și cu siguranță obțineau venituri importante din vînzarea lemnului în București.

Cel mai apropiat colaborator al său a fost Ștefan Lampadarie, preotul paroh al viitoarei sale ctitorii. După moartea lui Efitimiu, colaboratorul său și-a însușit o mare parte din averea răposatului negustor pentru care a intrat în conflict cu Epitropia bisericii Sfînta Vineri Nouă, locașul în care slujea ca preot. Averea lui Eftimiu s-a împărțit între Epitropia bisericii și soția sa Floarea, ale cărei drepturi nu au fost însă respectate, fiind nevoită să trăiască în sărăcie pînă în sfîrșitul vieții sale, în anul 1869[2].

Nicolae Eftimiu a fost îngropat în fața bisericii ctitorite, mormîntul său fiind împrejmuit cu grilaj de fier. Pe lespedea de pe mormînt era scris: *„Sub această piatră se odihnește robul lui Dumnezeu Nicolae Eftimiu, ctitorul acestui sfînt locaș, născut în 1812 și încetat din viață la anul 1862. Și oricine veți trece pe lîngă acestu mormînt, ziceți: Dumnezeu să-i ierte toate într-unu cuvîntul”*. La mormînt s-a așezat și un monument pe care a fost săpat textul: *„Călătorule, oprește-ți pașii și privind această piatră, adu-ți aminte că ești muritor. Aci, iubitul nostru frate Nicolae Etimiu, pe care fatala moarte îl răpi, am fost și eu ca tine, trăind în viață ani 50; la februarie 24, 1862, am lăsat lumea, amicii mă vor urma în eterna mea locuință. Acest monument s-au ridicat prin sîrguința preotului Ștefan Lampadarie și Gheorghe Pancu, epitropii acestui sfînt locaș”*.

Interesant este testamentul său în care a arătat o deosebită preocupare pentru biserica pe care a ctitorit-o, dar și rudelor și apropiaților săi: *„De vreme ce întîmplarea cea viitoare este nevăzută și însuși îngerilor necunoscută, că numai lui Dumnezeu toate sunt cunoscute. Subiscălitul Nicolae Eftimiu, din orașul București, mahalaua Sfînta Vineri Nouă, din Ulița Tîrgoviștei, deși în anul 1848, februarie 18, am făcut diată, care s-a legalizat de onor Judecătoria civilă a Ilfovului, Secția I, la 10 mai, sub nr. 124, însemnînd cele ce trebuie ca să se urmeze cu averea mea, după ce voi înceta din viață, dar fiindcă Înaltul Creator s-a milostivit de mi-a prelungit zilele pînă acum, cînd a trecut nu îndelungat interval, în care lucrurile și starea mea ce a luat prefacere; și de vreme ce avînd consoartă după lege, pe Doamna Floarea, cu care petrec și astăzi și nu am făcut cu dumneaiei niciun copil și astăzi nu am rude nici de sus nici de jos, desființînd acum aceea diată făcută de mine în anul 1848 și pentru mai sus cuvinte și în virtutea art. 32, de la cap. al 3-lea, partea a 6-a, din Pravila civilă, astăzi pînă sunt cu mințile întregi și sănătoase, numesc testamentară pe sfîntanbiserică, clădită de mine din temelii lîngă Bariera Uliței Tîrgoviștei întru cinstea Sfintei noastre maici Paraschiva și Sfîntului Mucenic Haralambie și a Sfîntului Ierarh Nicolae și autorizez pe epitropii acestui sfînt locaș, numiți de mine, prin osebit act cu care am înzestrat această sfîntă biserică cu acareturile acolo cuprinse și anume:*

Domnul conțopist Niță Rădulescu, sfinția sa preotul Ștefan de la această biserică și domnul Ghiță Pancu ca, din minutul ce mă voi muta din această viață, să ia în a dumnelor administrație toată averea mea mișcătoare și nemișcătoare, în numele bisericii și în folosul acestui sfînt locaș și să urmeze cele următoare cu starea ce se va găsi dreaptă a mea, afară

[2]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 154.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

de aceea pe care, în vorbitul mai sus act am dăruit-o bisericii şi care ca înstrăinată nu mai poate fi supusă la nicio obligaţie către nimeni.

I. Să deosebească din cererea mea cheltuielile îmormîntării şi ale căutării sufletului meu pînă la 3 ani cu parastasele cuviincioase şi să se dea şi una sută sărindare pe la sfintele biserici spre pomenirea noastră şi a părinţilor noştrii.

II. Să se plătească oricîte datorii se vor dovedi către cineva, prin zapise scrise şi iscălite de al meu condei, iar cîte zapise se vor înfăţişa scrise cu slovă străină să nu se considere de bune, fiindcă eu totdeauna am păstrat de a scri însumi, cu mîna mea chitanţele şi zapisele, în daravelile mele mai vîrtos că nu-mi aduc aminte, ca să fiu cuiva şi dator.

III. Dacă încetarea mea din viaţă va fi înaintea soţiei mele, apoi, prin dreapta împăciuire, epitropii să deservească a şasea parte din averea mea ce va mai rămînea şi această a şasea parte să o înmîneze în bani gata soţiei mele ca un drept al ei după art. 23, de la capu al 3-lea, partea a 6-a, din pravila civilă, de vreme ce a petrecut cu mine în căsnicie peste 25 de ani, fără însă să fi făcut vreun copil sau să fi mai avut nici eu, nici ea altă căsătorie.

IV. Să trimită lei două mii nepoate-mi de frate Panaia, la patria sa.

V. Să trimită lei două mii la nepoţii mei de văr Nicolae Dumitru şi Eftimiu, la patria lor.

VI. Să dea lei două mii la nepoţii de fraţi ai soţiei mele Floarea.

VII. Să dea două mii copiilor răposatului Stoica, finul meu.

VIII. Să înzestreze patru fete sărmane la măritişul lor cu cîte cinci sute de lei fiecare.

IX. Să dea nepotului meu de văr Nicolae, via ce o am cumpărată de la Dealul cel Mare, pe Valea Ursoaia şi osebit i se mai destineaze lei cinci mii, care se vor da cu dobîndă pînă va veni în vîrsta pravilnică, iar dacă va înceta din viaţă pînă a nu se căsători, să rămînă via pe seama sfintei biserici clădită de mine.

X. Pe oricîte slugi se vor găsi în slujba mea, la încetarea mea din viaţă să le socotească după catastife şi plătindu-le pe loc dreptul lor pînă la o para să le mai dea gratis încă cîte două sute de lei fiecărui individ.

XI. Pe lîngă cele expuse mai sus, mai autorizez pe domnii epitropi ca să lase nesupăraţi pe locuitorii emancipaţi de la Chitila, despre plata oricîtă sumă de bani se va deosebi din zapise sau catastife că am să iau de la dînşii fiindcă le-am iertat toate datoriile.

XII. Toată cealaltă avere ce va mai rămîne se va adouga la zestrea ce, cu deosebit act, am dăruit-o bisericii, care ori se va da cu dobîndă sau se va cumpăra cu dînsa vreun acaret, după cum va povăţui pe domnii epitropi interesele bisericii ca din veniturile acestea şi ale celorlalte acareturi cu care am înzestrat acest sfînt locaş, să se păstreze cu sfinţenie condiţiile şi cugetul meu din actul de danie ce se afla depus la biserică, ridicîndu-se şi asupra mormîntului meu un mormînt de piatră de marmură.

Pentru care am făcut şi am subscris acest Testament spre a avea urmarea în tocmai. Pe lîngă cele expuse mai sus se mai adaugă că D. D. Epitropi pe lîngă dreptul de a vedea parte din starea mea cuvenită soţiei mele să-i dea şi existenţa morală şi o încăpere pentru a sa adăpostire pînă la sfîrşitul vieţii sale (testamentul cuprindea acelaşi text şi în limba greacă) ”[3].

Negustorul Eftimiu a făcut toate demersurile pentru ridicarea ctitoriei sale. În urma discuţiilor purtate, mitropolitul Nifon al Ţării Româneşti a cerut protoiereului Manolache al

[3]Arhiva Naţională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 196, doc. 1 decembrie 1858.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

Plășii de Sus să cerceteze la fața locului și să raporteze cu deslușire cîte familii cereau zidirea noii biserici, unde erau îmbisericiți, de ce fonduri dispunea ctitorul, dacă se cuvinea ridicarea unei alte biserici, iar dacă li se va da voie, cîte familii urmau să fie luate de la parohiile din preajmă. Documentul a fost semnat de mitropolitul Nifon și de clucerul C. Tocilescu, secretarul cancelariei mitropolitane. După cercetarea protoiereului la 14 noiembrie 1853, Nicolae Eftimiu a dat un înscris prin care s-a angajat să clădească biserica pe locul anunțat, terenul cumpărat de el, cu cheltuiala sa *„fără a supăra Mitropolia cu vreo cerere de pantahuză”*. Credincioșii care doreau puteau contribui la ridicarea bisericii pentru a se simți și ei legați sufletește de noul locaș. Documentul înaintat de Eftimiu mitropolitului Nifon a fost scris în limba gracă pe care negustorul grec o știa mai bine decît limba română[4].

La 16 noiembrie 1853, protoiereul a trimis raportul său mitropolitului, document în care a dat răspuns la toate problemele ridicate susținînd în final necesitatea ridicării sfintei biserici. Bucuroși de construirea noii biserici erau cele 83 de familii care locuiau departe de biserica Sfinții Voievozi, unde erau arondați, și de unde preoții veneau cu greu pentru diferite slujbe la solicitarea enoriașilor. La rîndul lor acești credincioși, care trăiau în casele răslețe din cîmpia din afara orașului pe care păștеau turmele de oi, ajungeau rar la biserica Sfinții Voievozi, chiar și la botezuri, cununii și îmormîntări. Biserica Sfinții Voievozi avea o istorie mai veche, fiind pomenită într-un document din 1770, cînd ctitorul ei Mihalcea Băcanul a lăsat-o în grija preotului Pintilie. În locul acestei biserici din lemn a fost ridicată o alta din cărămidă subțire în 1817, pisania pomenindu-i ca ctitori pe Stoian Băcanul cu soția sa Zoița și pe Dimitrie Cojocarul sin Manciu[5]. La vremea aceea, biserica era la marginea orașului, locul în care cei certați cu legea găseau ascunzători și puteau cu ușurință să scape de autoritățile statului. În curtea acestui sfînt locaș s-a aflat casa lui Ioniță Tunsu, un cunoscut haiduc care a activat în capitală, în timpul guvernării rusești condusă de contele Pavel Kiseleff[6].

Pe lîngă familiile primite din parohia Sfinții Voievozi, mai intrau în componența noii parohii și 81 familii care își ridicaseră case noi în vara anului 1853 pe moșia marelui agă Ioan Rosetti, fiul lui Constantin Rosetti. În 1837 Ioan Rosetti cerea naturalizarea, devenind în timp unul dintre importanții oameni de legătură cu Poarta otomană, și conducătorul Secretariatul statului pentru corespondența otomană. Aceste familii, dintre care cele mai multe se ocupau cu plugăritul, dețineau cîte o bucată de pămînt. Trăiau în zonă și familii sărace, dintre care unele nu dețineau nici lotul necesar construiri casei[7].

Din noua parohiei urmau să facă parte 164 de familii, iar în parohia Sfinții Voievozi rămîneau 240 de familii. După derularea primelor demersuri, Nicolae Eftimiu i-a comunicat protoiereului că avea cărămizile, varul și nisipul pentru construirea locașului, iar credincioșii puteau da mărturie că deținea și mijloacele financiare necesare fără a cere ajutorul cuiva. Mai mult, Eftimiu dorea ca pe numele noii biserici treacă un han și o povarnă care să contribuie la întreținerea pe viitor a bisericii. Aducînd toate aceste dovezi de bună intenție, Eftimiu a primit din partea Mitropoliei Ungrovlahiei aprobarea cu nr. 6711 din 1853. La cererea ctitorului din 24 aprilie 1854, arhitectul Bucureștiului Xavier Willacrosse i-a acceptat elaborarea planului unei biserici de zid cu învelitoare de alamă sau șindrilă, dar numai după primirea avizului comunei. Ridicarea bisericii s-a făcut repede deoarece la 25 iunie 1854, Ioan Savu Zugravul a încheiat cu ctitorul un contract pentru pictarea bisericii *„ce face acum dumnealui în Uliţa*

[4]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 74.
[5]Lucia Stoica, Neculai ionescu-Ghinea, *Enciclopedia locașurilor de cult din București*, vol. I, Edit. Universalia, București, 2015, pp. 193-195.
[6]Ioniţă Tunsu era oltean, născut la începutul anilor 1800 în comuna Optaşi.A fost paracliser la biserica Sfântul Gheorghe Vechi de pe Calea Moşilor (pe atunci Podul Târgului de Afară).Episcopul Ilarion al Argeşului vroia să-l preoţească. Ioniţă Tunsu s-a alăturat voluntar armatei conduse de Tudor Vladimirescu, la răscoala din 1821. Prin acţiunile sale, tânărul haiduc nu teroriza populaţia, ci jefuia pe cei bogaţi pentru a-i ajuta pe cei săraci. Trădat de un apropiat, a fost ucis împreună cu banda sa ca urmare a porucilor generalului rus Pavel Kiseleff.
[7]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 79.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

Tîrgoviștei" cu suma de 2000 de lei. În contract a fost stabilită și erminia picturii. Construirea bisericii a mers repede, căci era gata pentru sfințire la începutul anului 1855. Protoiereul Iancu Hartofilax a prezentat mitropolitului Nifon dorința ctitorului ca biserica să fie sfințită la 16 feb. 1855. Pentru oficierea slujbei, mitropolitul l-a delegat pe protoiereu. Biserica avea formă de cruce, cu o turlă, fără pridvor, fiind acoperită cu șindrilă. Portretul ctitorului era pictat la intrarea în pronaos sub cafas. Biserica a primit după dorința ctitorului hramul Cuvioasei Paraschiva, iar în anul 1870 a primit cel de-al doilea hram, cel al Sfîntului Haralambie[8]. Biserica a mai primit și hramul Sfîntului Nicolae, probabil ca mulțumire din partea ctitorului. Pe paginia unei Evanghelii dăruită bisericii în 1855 de către breasla brutarirlor, sfîntul locaș era pomenit cu numele de Sfînta Vineri Nouă din Ulița Tîrgoviștei.

Din nefericire biserica Sfînta Vineri Nouă nu a fost ocolită de încercările vremurilor. La nici un an de la sfințirea ei, protoiereul Ștefan al Plășii de Sus anunța Mitropolia că biserica fusese spartă și jefuită de hoți, care au furat un potir de argint, o linguriță, chivotul de argint cu Sfînta Împărtășanie, o cădelniță, cîteva candele, o cruce de argint, cununiile de argint și un veșmînt. În aceeași perioadă au fost jefuite și bisericile Răzvan, Albă-Postăvari, Spirea Veche și Manea Brutarul, toate din Plasa de Sus[9].

Ca recunoștință și din dragoste pentru sfîntul locaș, la 13 noiembrie 1857, familia de plugari Stana și Ivan au dăruit bisericii o casă cu două camera și un teren de 9 ½ stînjeni. Dezvoltarea transportului feroviar a determinat în timp expropierea, în beneficiul C. F. R., a 354 m^2 din terenul bisericii. La marginea noii parohii, Domeniile Statului a oferit bisericii 16 pogoane pentru organizarea Cimitirului Sfînta Vineri, iar Primăria Capitalei a aprobat împrejmuirea acestuia. Familia Dumitru și Smaranda Dragomir a donat bisericii candelabrul mare, iar în 1880 sfîntul locaș a fost reînvelit cu șindrilă. În 1883 biserica avea trei clopote dintre care două fuseseră dăruite de Zaharia Luca. Pentru înfrumusețarea bisericii în 1888 a fost ridicată cea de-a doua turlă, fiind înnoit acoperișul și folosită ca învelitoare tabla[10].

Sfîntul locaș a primit în 1902 din partea lui Alexandru Vântu, profesor la Seminarul Central, o icoană mare de argint cu chipul Mîntuitorului Iisus Hristos. În anul 1911, familia Ghiță și Ecaterina Ionescu au donat bisericii prin testament casa din Calea Călărașilor nr. 259, care însă nu a ajuns niciodată în posesia parohiei. O casă a fost primită de parohie prin testament, în același an, din partea familiei Petre și Ioana Crețu. În anul 1921 a fost organizată casa parohială care se compunea din cinci camera, un antreu, o sală, bucătărie, sufragerie, magazine și pivniță[11]. Biserica primise, prin act separat din partea ctitorului, două hanuri și mai multe moșii, fiind considerată la sfîrșitul secolului al XIX-lea una dintre cele mai bogate biserici din București. Proasta administrarea și jefuirea acestei averi chiar de către cei chemați să-i poarte de grije, au adus sfîntul locaș la ruină.

În perioada interbelică activitatea filantropică și culturală a parohiei a fost întreținută de o Asociație, organizată sub forma unui comitet, condusă de preoteasa Vintilescu, care făcea colecte, recurgea la donații și obținea venituri din vînzarea de mărțișoare, broșuri și din organizarea de concerte și spectacole. Din sumele obținute Asociația cumpăra haine și încălțăminte pentru copii și pentru elevele de la școala de surdo-mute *Principesa Marioara* din Capitală, și alimente pentru nevoiași și pentru bolnavii Spitalului *Sfîntul Pantelimon*. Asociația reușea mobilizarea pentru activitățile sale filantropice și a unor particulari, care contribuiau direct la ajutorarea credincioșilor săraci[12]. Majoritatea bisericilor bucureștene aveau astfel de comitete de binefacere cu implicarea direct a soțiilor preoților slujitori. Se

[8]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 93.
[9]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 96.
[10]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 103.
[11]Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77, f. 108.
[12]Dragoș Carciga, *Bucureștii milei. Între generozitate și afacere 1918-1940*, Edit. Comunicare.ro, București, 2013, pp. 274-278.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

considera că prin implicarea acestora în activitatea filantropico-misionară a parohiilor creştea şi prestigiul clerului ortodox.

Sitare morală a locuitorilor Parohiei Sfînta Vineri Nouă era una precară, fiind afectată de sărăcie şi de prostituţia care era în floare în preajma Gării de Nord. Fiind o zonă de tranzit, parohia număra mulţi chiriaşi. Pînă în 1949, cînd a fost interzisă funcţionarea bordelurilor, la Gara de Nord era unul dintre cele mai mari focare de prostutiţie din Bucureşti. În capitală funcţionau 65 bordeluri autorizate înainte de cel de-al doilea război mondial. Din acestea, cele mai modeste se găseau în prejma Gării de Nord, iar cele mai multe funcţionau în perimetrul format de străzile Crucea de Piatră, Cantemir, Nerva Traian şi Campoduci. De aceea, activităţile filantropice desfăşurate de parohiile bucureştene erau bine primite, familiile preoţilor avînd un rol important în susţinerea vieţii morale.

În anul 1931 terenul pe care se afla biserica a fost expropiat de C. F. R., pentru reorganizarea zonei Gării de Nord. Ultima slujbă religioasă a fost săvîrşită în biserica Sfînta Vineri Nouă la 30 aprilie 1931. Odată cu biserica a fost demolată şi casa parohială. Pentru a se păstra în memoria publică amintirea vechii biserici, la vremea respectivă, a fost montată o placă pe zidul Gării de Nord, într-o nişă specială. Ceferiştii aveau un respect deosebit pentru biserica pe care au trebuit să o demoleze, considerînd-o locaş protector al celor care munceau în transportul feroviar. Ceferiştii care plecau în curse aveau obiceiul să se închine mai înainte în faţa acestei biserici. După demolare a fost amenajată o capelă în casele vechi din Calea Griviţei nr. 197, unde a fost organizată şi o casă parohială pentru doi preoţi. Această capelă a fost distrusă la rîndul ei de bobardamentele Aliaţilor, care au afectat Bucureştiul în 1944.

La 14 oct. 1940, a fost pusă piatra de temelie a noii biserici cu hramul Sfînta Cuvioasă Parascheva din Bulevardul Nicolae Titulescu nr. 159, pe terenul cumpărat din fondul format în urma exproprierii, în anul 1937. Slujba a fost săvîrşită de arhiereul Veniamin Pocitan-Ploieşteanul, vicar patriarhal, paroh fiind Ioan Popescu-Călineşti. Construcţia impozantei bisericii s-a realizat în timpul războiului, în anii 1940-1942, prima slujbă fiind săvîrşită la 16 aprilie 1944, cu toate că ferestrele sfîntului locaş nu erau încă puse.

Noua biserică, pe care o vedem astăzi, a fost construită de Întreprinderea Tiberiu Erimia din beton armat şi cărămidă, după proiectul arhitectului Dimitrie Ionescu-Berechet. La vremea respectivă biserica se impunea în arhitectura zonei prin monumentalitate, fiind cea mai înaltă construcţie, turla Pantocrator ridicîndu-se la 42 de m înălţime. Chiar şi astăzi, deşi este înconjurată de blocuri înalte, rămîne vizibilă prin grandoarea sa. Deşi nu are pridvorul care caracterizează stilul brâncovenesc, împrumutat de multe biserici bucureştene, intrarea în sfîntul locaş este străjuită de un portal impunător ce are deasupra sa reprezentată în mozaic Murano icoana Sfintei Cuvioase Parascheva, realizată de Bogdan Profeta după un proiect al pictorului Gh. Popescu. Faţada are deasupra sa două turnuri octogonale fixate pe baze pătrate, model care este dezvoltat la o scară mai mare de turla ridicată pe naos[13]. Lîngă biserică a fost ridicată, începînd cu anul 1946 o casă parohială cu etaj pentru doi preoţi şi camere pentru doi cîntăreţi.

O fişe parohială din anul 1948 face precizarea că biserica avea nevoie de tencuieli exterioare, de instalarea caloriferelor şi a mobilierului, dar şi de pictarea vastului interior. Parohia avea un număr considerabil de locuitori, fiind consemnate 3095 de familii din care 2855 erau ortodoxe, 150 mozaice, 67 catolice şi 11 protestante, la care se adougau şi cîteva familii ce mărturiseau alte culte creştine, inclusiv o familie de musulmani. Cu extinderea oraşului s-a mărit şi parohia, nevoită treptat să cedeze din numeroasele familii parohiilor înfiinţate în zonă mai tîrziu, în special parohiei Sfînta Maria Domenii.

[13]Lucia Stoica, Neculai Ionescu-Ghinea, *Enciclopedia locaşurilor de cult din Bucureşti*, vol. I, Edit. Universalia, Bucureşti, 2015, pp. 447-449.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)

În anul 1948 biserica avea în proprietate o casă parohială cu trei apartamente, cu o curte și dependințe situate în Bulevardul Nicolae Titulescu nr. 197. Biserica mai avea o casă parohială cu dependințe și curte situată în strada Dan Vodă nr. 4, care era închiriată, dar și trei prăvălii situate în Calea Griviței nr. 197, închiriate și ele pe sume considerabile, care însă constituiau dosarul unei expropieri. Între proprietăți mai erau trecute: o casă cu o curte în str. Bihor nr. 41, care era închiriată și o casă în str. Turda nr. 80.

Dacă biserica era ridicată la sfîrșitul războiului, lucrările de finisaj au fost reluate abia în anul 1949, sfîntul locaș fiind înzestrată cu mobilierul de lemn, cu candelabre și sfeșnice. Pictura bisericii de o frumusețe deosebită realizată pe o suprafață de 1600 m^2, impresionează și astăzi, aceasta fiind realizată în anii 1950-1952, sub supravegherea preotului Ion Hurduc, de către o echipă formată din pictorii Ștefan Constantinescu, Gh. Popescu, N. Stoica și Eugen Profeta[14]. În anul 1987 biserica a fost restaurată, iar picture a fost spălată și vernisată de arhimadritul Sofian Boghiu.

Lucrările de înfrumusețarea au continuat și după decembrie 1989, fiind instalată în 1992 o frumoasă catapeteasmă din lemn sculptat de meșterii moldoveni din Tîrgu-Neamț conduși de Ioan și Constantin Foșalău. Pe frumoasa tîmplă au fost montate iconele vechi ale fostei biserici din Ulița Tîrgoviștei, alături de iconele noi ale Cuvioasei Parascheva, Sfîntului Apostol Andrei, Sfîntului Prooroc Ioan Botezătorul și Sfîntului Arhidiacon Ștefan. Pe lîngă aceste icoane valoroase, în biserică se păstrează și o raclă cu moaștele Sfintei Cuvioase Parascheva, Sfîntului Haralambie, Sfîntului Ierarh Nicolae, Sfîntului Grigorie Teologul și Sfinților Mucenici din Rait și Sinai.

BIBLIOGRAPHY

Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 77.
Arhiva Națională Istorică Centrală, fond Dudu Velicu, Dosar nr. 196, doc. 1 decembrie 1858.
Carciga, Dragoș, *Bucureștii milei. Între generozitate și afacere 1918-1940*, Edit. Comunicare.ro, București, 2013.
Stoica, Lucia, Ionescu-Ghinea, Neculai, *Enciclopedia locașurilor de cult din București*, vol. I, Edit. Universalia, București, 2015.
Ștefănescu D. I., „Biserica Sfînta Vineri-Nouă din București. Arhitectura. Mozaicul frontispiciu în cadrul picturii murale", în *Glasul Bisericii*, Anul XIX (1960), nr. 7-8, pp. 607-617.

[14]I. D. Ștefănescu, „Biserica Sfânta Vineri-Nouă din București. Arhitectura. Mozaicul frontispiciu în cadrul picturii murale", în *Glasul Bisericii*, Anul XIX (1960), nr. 7-8, pp. 607-617.

BDD-A27913 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 20:21:55 UTC)